

Πρακτικά 2ου Πανελληνίου Συνεδρίου: «Σχολείο, Οικογένεια και Κοινότητα: Συνεργασία, Προκλήσεις, Δυσκολίες και Προοπτικές»

Τόμ. 1, Αρ. 1 (2024)

Πρακτικά 2ου Πανελληνίου Συνεδρίου: «Σχολείο, Οικογένεια και Κοινότητα: Συνεργασία, Προκλήσεις, Δυσκολίες και Προοπτικές»

2^ο Πανελλήνιο Επιστημονικό Συνέδριο

“Σχολείο, Οικογένεια και Κοινότητα:
Συνεργασία, Προκλήσεις,
Δυσκολίες και Προοπτικές”

Πρακτικά Συνεδρίου

29-30 Νοεμβρίου 2024
Κέντρο Διάδοσης Ερευνητικών Αποτελεσμάτων
του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

Διοργάνωση

Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης
Ανατολικής Θεσσαλονίκης

Υπό την αιγίδα
Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας

Σε συνεργασία με
Τμήμα Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής
Τμήμα Ψυχολογίας, Π.Τ.Δ.Ε., Τ.Ε.Φ.Α.Α.
Εργαστήριο Ψυχολογίας και Εκπαίδευσης
του Παιδιού - ΨΥΧΗ (Τ.Ε.Π.Α.Ε.)
Περιφερειακή Δίση Α/θμιας & Β/θμιας
Εκπαίδευσης Κεντρικής Μακεδονίας

ISBN: 978-618-82743-3-4

Σχολές Γονέων-Προοπτικές και συμπεράσματα
μέσα από την εφαρμογή ενός πιλοτικού
προγράμματος

Κωνσταντίνος Βασιλειάδης, Σωτηρία Καρολίδου

doi: [10.12681/pansynschool.7394](https://doi.org/10.12681/pansynschool.7394)

Σχολές Γονέων-Προοπτικές και συμπεράσματα μέσα από την εφαρμογή ενός πιλοτικού προγράμματος

Βασιλειάδης Κωνσταντίνος

Σύμβουλος Εκπαίδευσης ΠΕ70 ΔΠΕ Αν. Θεσ/νίκης
kostas.vasiliadis@gmail.com

Καρολίδου Σωτηρία

Σύμβουλος Εκπαίδευσης ΠΕ02 ΔΠΕ Αν. Θεσ/νίκης
symkeae-peatness2@sch.gr

Περίληψη

Η σύγχρονη κοινωνική πραγματικότητα, με τις ολοένα αυξανόμενες προκλήσεις σε όλα τα επίπεδα συνύπαρξης των ατόμων, προϋποθέτει και απαιτεί την ανάπτυξη στέρεων κοινωνικών δεσμών και υγιών διαπροσωπικών σχέσεων. Η παρούσα εργασία φιλοδοξεί, μέσα από τα ερευνητικά της αποτελέσματα, να αναδείξει την αναγκαιότητα της δημιουργίας και την αποτελεσματικότητα της σύστασης κοινοτήτων μάθησης, όπως είναι οι Σχολές Γονέων, στις σχολικές μονάδες.

Το πρόγραμμα «Σχολών Γονέων», που παρουσιάζεται στην παρούσα εισήγηση, υπήρξε πιλοτικό, ως προς τη μεθοδολογία του, την οργάνωσή του (ώρα, τόπος λειτουργίας, ομάδα εμψυχωτών, αριθμός συμμετεχόντων κλπ) και την προσέγγισή του, υλοποιήθηκε το σχ. έτος 2023-24, σε 13 σχολικές μονάδες της Ανατολικής Θεσσαλονίκης.

Προσεγγίζοντας το πρόγραμμα μέσω της bottomup μεθοδολογίας, ανιχνεύθηκαν οι ανάγκες των συμμετεχόντων, διαμορφώθηκε συνεργατικά η θεματολογία των Σχολών Γονέων, υπήρξε συνεχής ανατροφοδότηση μεταξύ συμμετεχόντων/εμψυχωτών και στο τέλος οι συμμετέχοντες/ουσες συμπλήρωσαν ένα ερωτηματολόγιο.

Το ερωτηματολόγιο συμπληρώθηκε μέσω GoogleForm και η ανάλυσή του έγινε με το εργαλείο SPSS. Θα επιχειρηθεί μέσω περιγραφικής και επαγωγικής στατιστικής η συσχέτιση των δεδομένων του δείγματος για την ασφαλέστερη εξαγωγή συμπερασμάτων ως προς την ανάπτυξη της ενσυναίσθησης, της ενδυνάμωσης των γονέων (συμμετεχόντων) σε σχέση με το βαθμό συμμετοχής, το βαθμό ανταπόκρισης των Σχολών Γονέων στις ανάγκες και προσδοκίες τους, το βαθμό ενδυνάμωσής τους σε συσχέτιση με τυχόν εκλογικεύσεις που περιορίζουν και περιστέλλουν τη δράση τους.

Αναμένεται μέσα από την έρευνά μας να είμαστε σε θέση να επιχειρηματολογήσουμε υπέρ της λειτουργίας “Σχολών Γονέων”, με τον τρόπο που λειτουργήσαν στις παραπάνω σχολικές μονάδες και να προτείνουμε την επέκτασή και θεσμοποίησή τους.

Λέξεις-κλειδιά: Σχολή Γονέων, ενδυνάμωση γονέων, υποστήριξη γονέων, ενσυναίσθηση, προσωπική ανάπτυξη

1. Εισαγωγή

Οι σύγχρονες κοινωνικές αλλαγές επηρεάζουν σημαντικά τη σχέση γονέα-παιδιού, με την επικοινωνία τους να αντιμετωπίζει νέες προκλήσεις. Οι γονείς πλέον χρειάζονται όχι μόνο το γονικό ένστικτο, αλλά και επιστημονικές γνώσεις για να υποστηρίξουν την ψυχοσωματική και κοινωνική ανάπτυξη των παιδιών τους (Dermott&Pomati, 2016: 1). Για να ενισχύσουν τον ρόλο τους, έχουν αναπτυχθεί προγράμματα εκπαίδευσης γονέων, τα οποία εστιάζουν στην απόκτηση δεξιοτήτων που βοηθούν στην καλύτερη διαχείριση της σχέσης με το παιδί.

Η εκπαίδευση γονέων έχει βαθιές ιστορικές ρίζες, με αναφορές από τον Πλάτωνα και τον Αριστοτέλη, ενώ ως ξεχωριστό πεδίο αναγνωρίστηκε τον 18ο αιώνα στην Αμερική. Στην Ελλάδα, η πρώτη σχολή γονέων ιδρύθηκε το 1962 (Campbell&PalmGlen, 2004: 14-15). Οι συναντήσεις στις σχολές γονέων πραγματοποιούνται σε μικρές ομάδες, υπό τον συντονισμό

ειδικών ψυχικής υγείας, και βασίζονται στις αρχές της εκπαίδευσης ενηλίκων, με έμφαση στη βιωματική μάθηση και την προσωπική ανάπτυξη των γονέων (Jarvis, 2002: 138).

Οι Σχολές Γονέων λειτουργούν σε μικρές ομάδες, με συναντήσεις διάρκειας μιάμισης ώρας ανά δεκαπενθήμερο. Η μεθοδολογία βασίζεται στην ομαδική εργασία, δομημένα ανάλογα με την ηλικία των παιδιών, και στηρίζεται στις αρχές της Διεθνούς Ομοσπονδίας για την Εκπαίδευση των Γονέων, που περιλαμβάνουν την ενημέρωση και τη διαμόρφωση της προσωπικότητας των γονέων. Οι συναντήσεις ακολουθούν τις αρχές της εκπαίδευσης ενηλίκων, χρησιμοποιώντας βιωματικές μεθόδους όπως παιχνίδι ρόλων και μελέτες περίπτωσης (Μπρούμου& Παππά, 2014: 63-64, 70-71).

Οι κύριοι στόχοι των προγραμμάτων είναι η ανάπτυξη γονικών δεξιοτήτων, όπως η ενίσχυση θετικών σχέσεων γονέα-παιδιού, η διαχείριση της επιθετικής συμπεριφοράς και η αντιμετώπιση κρίσεων εντός και εκτός σχολικού περιβάλλοντος (Kaminskietal., 2008: 567). Στο πλαίσιο αυτό, προβαίνοντας σε μια ομαδοποίηση της θεματολογίας των εν λόγω προγραμμάτων, βάσει της βιβλιογραφικής ανασκόπησης, διαπιστώνεται πως είναι προσανατολισμένη στην αυτοβελτίωση των γονέων με εστίαση στα ιδιαίτερα ενδιαφέροντά και τους προβληματισμούς τους και τη σχέση τους με το παιδί και το ευρύτερο περιβάλλον του παιδιού (φιλικό, σχολικό, κ.ά.) με εστίαση στην επικοινωνία και τη διαχείριση των διαπροσωπικών τους σχέσεων (Τσιρογιαννίδου&Πλατσίδου, 2011: 109).

Εκκινώντας από την πεποίθηση ότι υλοποίηση προγραμμάτων εκπαίδευσης γονέων μπορεί να αποβεί εξαιρετικά χρήσιμη για τους γονείς και τα παιδιά τους αλλά και να συμβάλει στη βελτίωση και ανάπτυξη υγιών σχέσεων συνεργασίας με την ευρύτερη σχολική κοινότητα, προχωρήσαμε στην ίδρυση και οργάνωση Σχολών Γονέων, με την εφαρμογή πιλοτικού προγράμματος, κατά το σχολικό έτος 2023-24, ως προς τη μεθοδολογία και την οργάνωση (ώρα, τόπος λειτουργίας, ομάδα εμπυχωτών), πρόγραμμα ίδρυσης και λειτουργίας Σχολών Γονέων με πρωτοβουλία του Συμβούλου Εκπαίδευσης 4ης θέσης της Διεύθυνσης Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Ανατολικής Θεσσαλονίκης.

Για την υλοποίησή του συνεργάστηκαν η Σύμβουλος Ειδικής Αγωγής και Ενταξιακής Εκπαίδευσης 2ης θέσης της Διεύθυνσης Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Ανατολικής Θεσσαλονίκης, οι Διευθυντές /τριες των σχολικών μονάδων και τα μέλη της Επιτροπής Διεπιστημονικής Υποστήριξη (ΕΔΥ) της κάθε σχολικής μονάδας, που συμμετείχε στο πρόγραμμα.

Προσεγγίζοντας το πρόγραμμα μέσω της bottomup μεθοδολογίας, ανιχνεύθηκαν οι ανάγκες των συμμετεχόντων, μέσω ερωτηματολογίου, διαμορφώθηκε συνεργατικά η θεματολογία των Σχολών Γονέων, υπήρξε συνεχής ανατροφοδότηση μεταξύ συμμετεχόντων/εμπυχωτών. Η θεματολογία κάλυπτε ενότητες για την θετική επικοινωνία σχολείου-οικογένειας, την επίλυση συγκρούσεων, την ενίσχυση θετικής συμπεριφοράς, τα όρια, την ενδοσχολική βία και τον εκφοβισμό.

Με πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος για συμμετοχή στις Σχολές Γονέων, οι ενδιαφερόμενοι/ες επέλεξαν τις θεματικές που τους ενδιαφέρουν, οι οποίες απαντούσαν στις ανάγκες τους και οι οποίες εμπλουτίστηκαν και επεκτάθηκαν κατά τη διάρκεια των συναντήσεων, με κύριο στόχο στην ανάπτυξη και καλλιέργεια δεξιοτήτων και κριτικής σκέψης που να συμβάλλουν άμεσα στον κύριο στόχο, που ήταν η ενδυνάμωση των γονέων.

Από την άλλη σκοπιά, η ώρα και ο τόπος λειτουργίας των Σχολών Γονέων αποτελεί μια επιπλέον καινοτόμο προσέγγιση: οι εμπυχωτές/τριες αποτελούν λειτουργικά μέλη της σχολικής μονάδας, γνωρίζοντας σε μεγάλο βαθμό τις ανάγκες τόσο των μαθητών/τριών όσο και των γονέων. Οι γονείς έτσι αποκτούν μια στενή αναφορική σχέση με τα πρόσωπα αυτά, μια σχέση εμπιστοσύνης και συνεργασίας, με διάρκεια, πέραν των συναντήσεών τους στις Σχολές Γονέων. Επιπλέον, η ομάδα στόχος των άνεργων ή άεργων γονέων, που ενδεχόμενα έχουν τη μεγαλύτερη ανάγκη υποστήριξης και αίσθησης του ανήκειν, με σεβασμό στην οικογενειακή ζωή και στη μη παραβίαση του ωφέλιμου χρόνου με τα παιδιά τους, μας οδήγησαν σε αυτή την επιλογή (ώρας λειτουργίας και τόπου).

Συνολικά εγγράφηκαν στις σχολές γονέων 134 γονείς σε 10 Σχολές Γονέων που λειτούργησαν στις σχολικές μονάδες. Οι Σχολές Γονέων λειτουργούσαν πρωινές ώρες (08:30-10:00). Στην τελευταία συνάντηση ζητήθηκε από τους/τις συμμετέχοντες/ουσες να συμπληρώσουν μέσω Google Form ερωτηματολόγιο συνολικά 25 ερωτήσεις κλειστού τύπου.

2. Μεθοδολογία έρευνας

2.1. Σκοπός-Σχεδιασμός της έρευνας

Βασικός σκοπός της έρευνας ήταν η διερεύνηση της επίδρασης του προγράμματος, τόσο όσον αφορά στην καλλιέργεια της συναισθηματικής νοημοσύνης, στην προσωπική ανάπτυξη και ενδυνάμωση των συμμετεχόντων/ουσών όσο και στη διερεύνηση των παραγόντων εκείνων που δύναται να προσεχθούν κατά τον επανασχεδιασμό του προγράμματος.

2.2. Προφίλ δείγματος

Στην έρευνα συμμετείχαν εξήντα (60) γονείς που παρακολούθησαν τις Σχολές Γονέων. Στον πίνακα 1 αποτυπώνονται τα χαρακτηριστικά των ερωτώμενων ως προς τα δημογραφικά στοιχεία:

Πίνακας 1. Προφίλ δείγματος

ΣΧΟΛΗ ΓΟΝΕΩΝ		ΤΑΞΗ ΦΟΙΤΗΣΗΣ ΤΕΚΝΩΝ		ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΕΩΝ	
A/A	ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΕΣ ΣΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ	A	16	A/A	
1	9	B	9	1	2
2	5	Γ	6	2	3
3	4	Δ	4	3	3
4	9	E	8	4	5
5	6	ΣΤ	3	5	12
6	3	ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΕΣ ΤΑΞΕΙΣ	14	6	17
7	9	ΧΩΡΑ ΚΑΤΑΓΩΓΗΣ		7	14
8	8	ΕΛΛΑΔΑ	55	8	4
9	7	ΑΛΛΗ	5	ΠΡΟΤΕΡΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΣΧΟΛΕΣ ΓΟΝΕΩΝ	
ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ				ΝΑΙ	15
ΑΠΟΦΟΙΤΟΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ	4			ΟΧΙ	45
ΛΥΚΕΙΟΥ	1				
ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑΣ	16				
	39				

2.3. Σχεδιασμός ερωτηματολογίου

Χρησιμοποιήθηκε ερωτηματολόγιο με 4-βαθμη κλίμακα Likert και 25 μεταβλητές για να εξετάσει την επίδραση των Σχολών Γονέων στις αντιλήψεις και πρακτικές των συμμετεχόντων. Οι ερωτώμενοι κλήθηκαν να εκφράσουν το βαθμό συμφωνίας ή διαφωνίας τους με δηλώσεις που αφορούν την προσωπικότητά τους. Η επιλογή της συγκεκριμένης κλίμακας έγινε για την απλότητα και την ευκολία χρήσης της, αν και αναφέρεται στη βιβλιογραφία ότι η απουσία ουδέτερης επιλογής μπορεί να περιορίσει την έκφραση πιο λεπτομερών απόψεων (Boone&Boone 2010, Krosnick&Presser, 2010).

Η παραγοντική ανάλυση εφαρμόστηκε στις 25 μεταβλητές για να εντοπιστούν οι ερωτήσεις που μετρούν παρόμοια χαρακτηριστικά (Howitt&Cramer 2011: 277; Field 2000: 423)

Η καταλληλότητα της ανάλυσης ελέγχθηκε με το κριτήριο Kaiser-Meyer-Olkin (KMO=.817) και τον έλεγχο σφαιρικότητας Bartlett (sig=.0001) (Field 2000, 457, Beaversk.ά2013: 4). Εφαρμόστηκε ανάλυση κύριων συνιστωσών με περιστροφή Varimax, εξαιρώντας μεταβλητές που δεν συνέβαλαν στην ερμηνεία των παραγόντων.

Εξήχθησαν 4 παράγοντες με ιδιοτιμή>1 που εξηγούν το 66,113% της διακύμανσης. Οι δύο πρώτοι παράγοντες φορτίζουν με περισσότερες μεταβλητές, και εξηγούν το 53,342% της διακύμανσης. Οι παράγοντες με τις φορτίσεις τους παρουσιάζονται στον πίνακα 2:

Πίνακας 2. Παράγοντες και φορτίσεις

ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ	ΜΕΤΑΒΛΗΤΕΣ	ΦΟΡΤΙΣΗ
ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΒΕΛΤΙΩΣΗ	Η συμμετοχή μου στη Σχολή Γονέων με βοήθησε να αντιμετωπίζω καλύτερα "δύσκολες" καταστάσεις	.846
	Μετά τη συμμετοχή μου στη Σχολή Γονέων, αισθάνομαι ότι μπορώ να εκφράσω τα συναισθήματά μου καλύτερα	.842
	Η συμμετοχή μου στη Σχολή Γονέων με βοήθησε να ελέγχω καλύτερα τα συναισθήματά μου	.786
	Μετά τη συμμετοχή μου στη Σχολή Γονέων, αισθάνομαι ότι μπορώ να καταλάβω καλύτερα τα συναισθήματα των άλλων	.763
	Μετά τη συμμετοχή μου στη Σχολή Γονέων, πιστεύω ότι μπορώ να δίνω χρήσιμες συμβουλές σε άτομα που έχουν ανάγκη	.691
	Μετά τη συμμετοχή μου στη Σχολή Γονέων, αισθάνομαι πιο σίγουρος/η για τον εαυτό μου	.661
	Η συμμετοχή μου στη Σχολή Γονέων, με βοήθησε να αλλάξω κάποιες απόψεις και στάσεις που είχα έως τότε	.634
	Σε ποιο βαθμό, η Σχολή Γονέων που παρακολουθήσατε φέτος, βελτίωσε τη σχέση σας με το παιδί σας	.616
	Η συμμετοχή μου στη Σχολή Γονέων με βοήθησε να "βλέπω πλέον τα πράγματα και με άλλη ματιά"	.541
	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ-ΓΝΩΣΕΙΣ	Πόσο ικανοποιημένος/η μείνατε από τη Σχολή Γονέων που παρακολουθήσατε φέτος
Σε ποιο βαθμό η Σχολή Γονέων που παρακολουθήσατε φέτος ικανοποίησε τις προσδοκίες σας		.780
Η Σχολή Γονέων σας βοήθησε να γίνεται πιο αποτελεσματικός/ή σε σχέση με το παιδί σας;		.762
Σε ποιο βαθμό, η Σχολή Γονέων που παρακολουθήσατε φέτος, σας βοήθησε να εμπλουτίσετε τις γνώσεις σας, για το παιδί σας		.676
Σε ποιο βαθμό η Σχολή Γονέων που παρακολουθήσατε φέτος σας βοήθησε να κατανοήσετε καλύτερα το παιδί σας		.630
	Σε ποιο βαθμό, η Σχολή Γονέων που	.533

	παρακολουθήσατε φέτος, σας βοήθησε να αλλάξετε πρακτικές που αφορούν στη σχέση σας με το παιδί σας	
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΣΥΝΑΙΣΘΗΣΗ	Χαίρομαι όταν συνεισφέρω στο να αισθάνονται οι άλλοι καλά	.791
	Είμαι έτοιμος/η να υποστηρίξω κάποιον/α που αδικείται	.592
ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΣΧΕΣΕΩΝ- ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ	Με ενοχλεί όταν βλέπω κάποιους να μεταχειρίζονται ανθρώπους χωρίς σεβασμό	.584
	Μετά τη συμμετοχή μου στη Σχολή Γονέων, αισθάνομαι πιο αδύναμος/η από πριν να αντιμετωπίσω δύσκολες καταστάσεις (RECODE)	.763
	Σε ποιο βαθμό, η Σχολή Γονέων που παρακολουθήσατε φέτος, βελτίωσε τη σχέση σας με άλλους γονείς του σχολείου	.618
	Σε ποιο βαθμό, η Σχολή Γονέων που παρακολουθήσατε φέτος, βελτίωσε τη σχέση σας με το σχολείο (τη διεύθυνση και τους/τις εκπαιδευτικούς)	.439
ΕΚΚΛΟΠΙΚΕΥΣΗ- ΑΤΟΜΙΚΙΣΜΟΣ	Όταν κάποιος/α μιλάει για τα προβλήματά του/της, προσπαθώ να στρέψω τη συζήτηση σε άλλα, πιο ευχάριστα θέματα	
	Ζούμε σε μια δίκαιη κοινωνία και ο καθένας παίρνει ότι του αξίζει	
	Οι γνώμες και οι απόψεις των άλλων δεν έχουν και μεγάλη σημασία για εμένα	
	Τα προβλήματα των άλλων δεν με απασχολούν καθόλου	

Το ερωτηματολόγιο μας διακρίνεται για τον υψηλό βαθμό αξιοπιστίας (Cronbach's alpha=.885). Τα στατιστικά δεδομένα από την ανάλυση υποδεικνύουν ότι η συνολική κλίμακα έχει υψηλό επίπεδο εσωτερικής συνέπειας και αξιοπιστίας, με τα περισσότερα στοιχεία να παρουσιάζουν ισχυρές συσχετίσεις στοιχείου-συνόλου. Εξετάστηκε και η εξωτερική αξιοπιστία, ώστε το ερευνητικό εργαλείο να εμφανίζει υψηλότερο βαθμό εσωτερικής και εξωτερικής συνέπειας. Σύμφωνα με τους Howitt&Cramer (2011: 290), η εξωτερική αξιοπιστία περιλαμβάνει τη σταθερότητα των τιμών στις μετρήσεις στο πέρασμα του χρόνου, ενώ η εσωτερική αξιοπιστία αφορά την εσωτερική συνέπεια του οργάνου μέτρησης (Δαφέρμος 2005: 44). Από τον πίνακα 3 παρατηρούμε ότι:

Πίνακας 3. Αξιοπιστία ερωτηματολογίου

Tests	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΞΙΟΠΙΣΤΙΑ (N=25)	SPLIT HALF (EP.1-13)	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΞΙΟΠΙΣΤΙΑ (N=21)	SPLIT HALF (EP.1-11)
(Cronbach's Alpha)	.885	.890 (EP.1-13)	.924	.904(EP.1-11)
		.653 (EP-13-25)		.819(EP.11-21)
Spearman-Brown		.817 (Equallength)- .818(Uneq. Length)		.876 (Equallength&Uneq. Length)
	GuttmanSplit-Half		.774	.859

Οι τιμές Cronbach's Alpha, Spearman-Brown Coefficients και Guttman Split-Half Coefficient υποδηλώνουν ότι η έρευνα έχει αποδεκτή έως καλή αξιοπιστία, με το πρώτο μέρος της έρευνας (Cronbach's Alpha = 0,890) να είναι πιο αξιόπιστο από το δεύτερο μέρος (Cronbach's Alpha = 0,653). Αφαιρώντας τις μεταβλητές που σχετίζονται με τον παράγοντα «Εκλογίκευση- Κοινωνική Αδιαφορία-Ατομικισμός» οι τιμές εσωτερικής και εξωτερικής αξιοπιστίας αυξάνονται. Για το λόγο αυτό επιλέχθηκαν και οι μεταβλητές αυτές προς παραγοντοποίηση δίνοντάς μας πιο ερμηνεύσιμα αποτελέσματα.

2.4. Διατύπωση- έλεγχος υποθέσεων

Ο βασικός σκοπός της έρευνας είναι να αποδοθεί με ακρίβεια και να ερμηνευθεί ο έλεγχος της μηδενικής και εναλλακτικής υπόθεσης.

H_0 =δεν υπάρχει διαφορά στις μέσες τιμές των παραγόντων του ερευνητικού μας εργαλείου
 H_1 = υπάρχει στατιστικώς σημαντική διαφορά στις μέσες τιμές των υπό εξέταση παραγόντων σε σχέση με τις Σχολές Γονέων, το μορφωτικό επίπεδο των γονέων, το πλήθος των συμμετοχών τους στις Σχολές Γονέων και την περιοχή των σχολείων, το βαθμό εκλογίκευσης όπου λειτούργησαν οι σχολές αυτές.

2.4.1. Έλεγχος υποθέσεων

Για τον έλεγχο των υποθέσεών μας χρησιμοποιήθηκε το στατιστικό κριτήριο t test, One-way Anova. Για τον έλεγχο της κανονικής κατανομής (normal distribution), ώστε οι έλεγχοι να είναι πιο αξιόπιστοι (Δαφέρμος 2002: 45; Howitt & Cramer, 2011: 142; Norusis 2011: 289) χρησιμοποιήθηκαν ειδικά γραφήματα όσο και έλεγχος της στρεβλότητας (skewness). Συγκεκριμένα, χρησιμοποιήθηκαν τα γραφήματα κανονικής πιθανότητας (normal probability plots), καθώς και το γράφημα Q-Q plot. Οι ακραίες τιμές που παρατηρήθηκαν μας οδήγησαν στο μετασχηματισμό των παραγόντων που εμφανίζουν υψηλή στρεβλότητα (skewness), ώστε ο έλεγχος της στρεβλότητας βάσει του λόγου, σύμφωνα με τον Δαφέρμο, (2005: 238-239) να έχει τιμές όπως παρακάτω:

$$\lambda = \frac{Skewness}{std.Error\ of\ Skewness} \quad \text{και} \quad -2 < \lambda < 2 \quad (\text{κανονικότητα στο δείγμα μας})$$

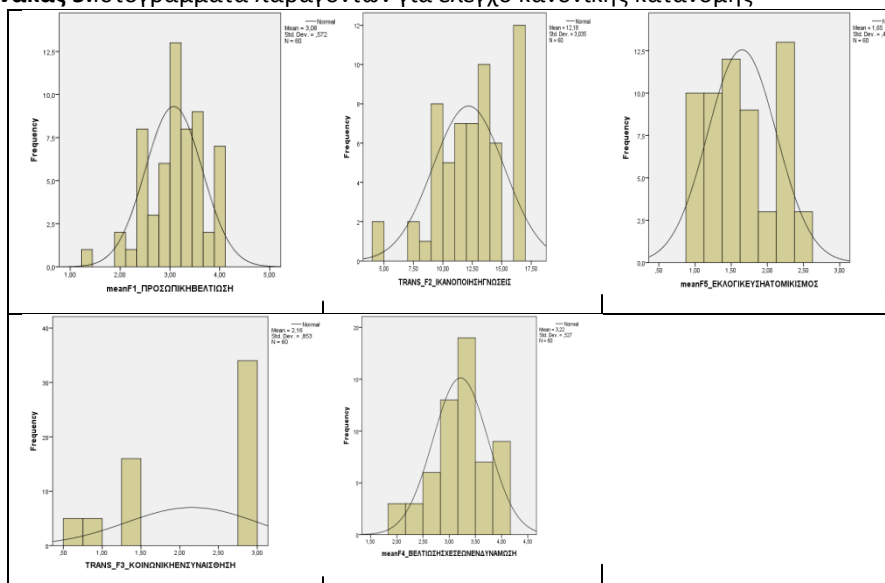
Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται οι παράγοντες με το επίπεδο λοξότητας και το μετασχηματισμό που πραγματοποιήθηκε, ώστε να ακολουθούν, κατά κανόνα, την κανονική κατανομή:

Πίνακας 4. Παράγοντες με έλεγχο λοξότητας

ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ	ΛΟΞΟΤΗΤΑ (SKEWNESS)	ΤΥΠΙΚΟ ΣΦΑΛΜΑ ΛΟΞΟΤΗΤΑΣ	ΛΟΓΟΣ λ = $\frac{Skewness}{std.Error\ of\ Skewness}$	ΛΟΓΟΣ λ ΣΕ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΖΟΥΣΕΣ ΤΙΜΕΣ
ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΒΕΛΤΙΩΣΗ	-.451	.309	-1.459	
ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ- ΓΝΩΣΕΙΣ	-1.032 (-.596)	.309	-3,339	-1,928
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΣΥΝΑΪΣΘΗΣΗ	-1,621 (-.486)	.309	-5,245	-1,572
ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΣΧΕΣΕΩΝ- ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ	-,431	.309	-1,394	
ΕΚΛΟΓΙΚΕΥΣΗ- ΑΤΟΜΙΚΙΣΜΟΣ	,221	.309	,715	

Από τα ιστογράμματα ελέγχουμε την καμπύλη της κανονικής κατανομής

Πίνακας 5. Ιστογράμματα παραγόντων για έλεγχο κανονικής κατανομής

Από το μετασχηματισμό διαπιστώνουμε ότι οι παράγοντές μας ακολουθούν την κανονική κατανομή, κατά προσέγγιση, και μπορούμε να πραγματοποιήσουμε τους ελέγχους των υποθέσεών μας.

3. Αποτελέσματα

3.1. Μέσες τιμές δείγματος

Από τον παρακάτω πίνακα παρατηρούμε τις μέσες τιμές του δείγματός μας ανά παράγοντα:

Πίνακας 6. Μέσες τιμές δείγματος & συντελεστής μεταβλητότητας

ΠΑΡΆΓΟΝΤΑΣ	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ	ΕΛΑΧΙΣΤΗ	ΜΕΓΙΣΤΗ	ΤΥΠΙΚΗ ΑΠΟΚΛΙΣΗ	Συντελεστής μεταβλητότητας $cv=\mu/sd$
ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΒΕΛΤΙΩΣΗ	3,0759	1.33	4.00	,57152	18.5
ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ-ΓΝΩΣΕΙΣ	3,4583 (12,1755)	2.00 (4.00)	4.00 (16.00)	,46802 (3,03531)	13.3 (24.8)
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΣΥΝΑΪΣΘΗΣΗ	3,7611 (2,1607)	2.67 (.59)	4.00 (2,88)	,34767 (,85299)	9 (39)
ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΣΧΕΣΕΩΝ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ	3,2167	2.00	4.00	,52731	16.1
ΕΚΛΟΓΙΚΕΥΣΗ	1,6500	1.00	2.50	,47657	28.4

Οι μέσες τιμές που παίρνουμε από την ανάλυση descriptives μας δείχνουν υψηλό βαθμό σε όλους τους παράγοντες. Φαίνεται ότι υπήρχε υψηλός βαθμός προσωπικής βελτίωσης των ερωτώμενων από τις σχολές γονέων, καθώς και ικανοποίησής τους, όσον αφορά στις προσδοκίες και στις γνώσεις τους (ειδικότερα για τα παιδιά τους) μέσα από τις σχολές γονέων. Ο υψηλός μέσος όρος στον παράγοντα «Βελτίωση σχέσεων-Κοινωνική ενδυνάμωση» φανερώνει ότι η συμμετοχή στο πρόγραμμα Σχολών Γονέων επέδρασε θετικά. Ο παράγοντας «Κοινωνική Ενσυναίσθηση» εμφανίζει υψηλό μέσο όρο ($\mu=3.76$).

3.2. Έλεγχος παραγόντων σε σχέση με την περιοχή των σχολικών μονάδων

Ο έλεγχος t-test παρουσιάζεται παρακάτω

Πίνακας 7. Συσχέτιση παραγόντων με περιοχή σχολικών μονάδων

Παράγοντας	Περιοχή σχολείου	N	Mean	Std. D	Std. Err. Mean
ΠΡΟΣΩΠΙΚΗΒΕΛΤΙΩΣΗ	ΚΕΝΤΡΟΥ	34	3,0588	,55672	,09548
	ΔΥΤΙΚΑ	26	3,0983	,60068	,11780
ΒΕΛΤΙΩΣΗΣΧΕΣΕΩΝΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ	ΚΕΝΤΡΟΥ	34	3,2157	,56784	,09738
	ΔΥΤΙΚΑ	26	3,2179	,48021	,09418
ΕΚΛΟΓΙΚΕΥΣΗΑΤΟΜΙΚΙΣΜΟΣ	ΚΕΝΤΡΟΥ	34	1,4926	,41508	,07119
	ΔΥΤΙΚΑ	26	1,8558	,48048	,09423
ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗΓΝΩΣΕΙΣ	ΚΕΝΤΡΟΥ	34	12,2770	2,9538 4	,50658
	ΔΥΤΙΚΑ	26	12,0427	3,1927 1	,62614
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΕΝΣΥΝΑΙΣΘΗΣΗ	ΚΕΝΤΡΟΥ	34	2,0828	,83227	,14273
	ΔΥΤΙΚΑ	26	2,2625	,88530	,17362

Ο έλεγχος Levenetestforequalityofvariance μας αποκαλύπτει ότι δεν υπάρχει στατιστικώς σημαντική διαφορά στις μέσες τιμές των παραγόντων και ότι η ισότητα των διακυμάνσεων είναι ίση. Εξαιρέση αποτελεί ο παράγοντας «εκλογίκευση» όπου από τον έλεγχο Levenetest παίρνουμε: $F=2.946$, Sig.,091 και $t=-3,136$, $df(58)$ και Sig. (2-tailed)=.003). Από τους μη παραμετρικούς ελέγχους με το TestMann-WhitneyUεξαγάγουμε τα ίδια συμπεράσματα ($U=256,500$, $p=.005$).

3.3. Έλεγχος παραγόντων σε σχέση με το μορφωτικό επίπεδο

Από τον έλεγχο των παραγόντων σε σχέση με το μορφωτικό επίπεδο των συμμετεχόντων στις Σχολές Γονέων με το στατιστικό εργαλείο OnewayAnova παρατηρούμε ότι δεν υπάρχει στατιστική σημαντική διαφορά στο δείγμα μας σε σχέση με το μορφωτικό επίπεδο. Ο πίνακας παρουσιάζει συνοπτικά τα αποτελέσματα της ανάλυσης:

Πίνακας 8. Συσχέτιση με μορφωτικό επίπεδο

Παράγοντας	Απόφοιτος/η	N	Mean	Std. D	Std. Er
ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΒΕΛΤΙΩΣΗ	Δημοτικού/Γυμνασίου	5	3,3333	,49065	,21943
	Λυκείου	16	3,0486	,66043	,16511
	Τριτοβάθμιας	39	3,0541	,54782	,08772
ΒΕΛΤΙΩΣΗ	Δημοτικού/Γυμνασίου	5	3,4000	,36515	,16330

ΣΧΕΣΕΩΝ	Λυκείου	16	3,0833	,47920	,11980
ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ	Τριτοβάθμιας	39	3,2479	,56048	,08975
ΕΚΛΟΓΙΚΕΥΣΗ	Δημοτικού/Γυμνασίου	5	2,1500	,22361	,10000
ΑΤΟΜΙΚΙΣΜΟΣ	Λυκείου	16	1,7344	,59490	,14873
	Τριτοβάθμιας	39	1,5513	,40221	,06441
ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ	Δημοτικού/Γυμνασίου	5	13,022	2,0327	,90908
ΓΝΩΣΕΙΣ	Λυκείου	16	12,338	3,6073	,90184
	Τριτοβάθμιας	39	12,000	2,9318	,46947
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ	Δημοτικού/Γυμνασίου	5	2,3133	,77119	,34489
ΕΝΣΥΝΑΙΣΘΗΣΗ	Λυκείου	16	2,5125	,80099	,20025
	Τριτοβάθμιας	39	1,9968	,85503	,13691

Από τον έλεγχο του δείγματος διαπιστώθηκε ότι υπάρχει στατιστικώς σημαντική διαφορά στους απόφοιτους δημοτικού/γυμνασίου στον παράγοντα εκλογίκευση ($\mu=2,1500$ $Sd=,22361$ με τους απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ($M=1,5513$ $Sd=,40221$). Ο έλεγχος Levene έδειξε ότι οι διακυμάνσεις είναι ίσες ($F=2,254$, $Sig=,141$) και $t(3.242)$, $df=42$ και $sig(2\text{-tailed})=,002$). Το διάστημα εμπιστοσύνης δεν περιλαμβάνει το μηδέν. Σε όλες τους άλλους παράγοντες δεν εντοπίστηκε στατιστικώς σημαντική διαφορά. Στο ίδιο αποτέλεσμα καταλήγουμε και από τον έλεγχο μη παραμετρικού Test KruskalWallis όπου η μόνη στατιστικώς σημαντική διαφορά εντοπίζεται στον παράγοντα «εκλογίκευση» ($Chi\text{-Square}=7.05$ και $Asymp. Sig.=,029$), έχοντας συμφωνία με τον παραμετρικό έλεγχο.

3.4. Έλεγχος παραγόντων σε σχέση με τον αριθμό συμμετοχής στις Σχολές Γονέων

Καθώς ο αριθμός των συμμετεχόντων, σύμφωνα με το δείγμα μας δεν δείχνει να ήταν σταθερός σε όλες τις περιπτώσεις, ενώ και σε όλες τις σχολές γονέων ο αριθμός των συναντήσεων ποίκιλε από 5 έως 8 το ανώτερο κωδικοποιήσαμε του αριθμό συμμετοχών σε τρεις κατηγορίες: συμμετοχές 1-4, συμμετοχές 5-6, συμμετοχές 7-8.

Πίνακας 9. Συσχέτιση με βαθμό συμμετοχής

	ΣΥΜΜΕΤΟΧΕΣ	N	Mean	Std. D	Std. Error
ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΒΕΛΤΙΩΣΗ	1-4	13	3,0855	,56684	,1572
	5-6	29	2,9962	,60675	,1126
	7-8	18	3,1975	,52332	,1233
ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ ΣΧΕΣΕΩΝ ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ	1-4	13	3,3333	,43033	,1193
	5-6	29	3,1954	,54567	,1013
	7-8	18	3,1667	,57451	,1354
ΕΚΛΟΓΙΚΕΥΣΗ ΑΤΟΜΙΚΙΣΜΟΣ	1-4	13	1,8269	,50399	,1397
	5-6	29	1,6638	,46424	,0862
	7-8	18	1,5000	,45374	,1069
ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ ΓΝΩΣΕΙΣ	1-4	13	11,547	3,31898	,9205
	5-6	29	11,636	3,04618	,5656
	7-8	18	13,498	2,50282	,5899

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΑΙΣΘΗΣΗ	1-4	13	2,2978	,77196	,2141
	5-6	29	2,1318	,87103	,1617
	7-8	18	2,1082	,91442	,2155

Καθώς από το στατιστικό έλεγχο δεν επιβεβαιώθηκε κάποια σημαντική στατιστική διαφορά των παραγόντων σε σχέση με τη συχνότητα συμμετοχής, αρκούμαστε στον περιγραφικό πίνακα, όπου φαίνεται ότι η συμμετοχή σε περισσότερες συναντήσεις στις σχολές γονέων έχει θετικότερη επίδραση στον παράγοντα «προσωπική βελτίωση» ($\mu=3,1975$, $s.d=,52332$) και στον παράγοντα «ικανοποίηση-Γνώσεις» ($\mu=13,4985$, $sd=2,50282$) με μικρότερο βαθμό εκλογίκευσης ($\mu=1,5$ και $sd=,45374$), που φαίνεται και να εξηγεί τη μεγάλη ανταπόκρισή τους στις σχολές γονέων. Αξίζει να σημειώσουμε ότι και ο παραμετρικός έλεγχος KruskalWallisTest έδειξε τα ίδια αποτελέσματα.

3.5. Έλεγχος παραγόντων σε σχέση με πρότερη συμμετοχή σε Σχολές Γονέων

Από τον έλεγχο των παραγόντων μας σε σχέση με την πρότερη συμμετοχή ή μη στις Σχολές Γονέων προκύπτουν τα παρακάτω αποτελέσματα:

Πίνακας 10. Συσχέτιση με πρότερη παρακολούθηση Σχολών Γονέων

Παράγοντας	Πρότερη παρακολούθηση Σχ. Γονέων	N	Mean	Std. D.	Std. Error Mean
ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΒΕΛΤΙΩΣΗ	ΝΑΙ	15	2,955	,65304	,16861
	ΟΧΙ	45	3,116	,54379	,08106
ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ ΣΧΕΣΕΩΝ ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ	ΝΑΙ	15	2,911	,61032	,15758
	ΟΧΙ	45	3,318	,46032	,06862
ΕΚΛΟΓΙΚΕΥΣΗ ΑΤΟΜΙΚΙΣΜΟΣ	ΝΑΙ	15	1,600	,50709	,13093
	ΟΧΙ	45	1,666	,47073	,07017
ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ ΓΝΩΣΕΙΣ	ΝΑΙ	15	11,29	3,2542	,84024
	ΟΧΙ	45	12,47	2,9374	,43789
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΑΙΣΘΗΣΗ	ΝΑΙ	15	1,986	,90129	,23271
	ΟΧΙ	45	2,218	,83869	,12503

Από τους στατιστικούς ελέγχους, τόσο τους παραμετρικούς όσο και τους μη παραμετρικούς φαίνεται ότι η μόνη στατιστικά σημαντική διαφορά ($p < 0.05$) παρατηρείται στον παράγοντα "Βελτίωση Σχέσεων - Ενδυνάμωση". Αυτό υποδηλώνει ότι υπάρχει σημαντική διαφορά μεταξύ των ομάδων (αυτών που έχουν παρακολουθήσει Σχολή Γονέων πριν και αυτών που δεν έχουν) σε αυτή το συγκεκριμένο παράγοντα. (Levenetest: $F=1.858$, $sig=.178$ και $t=-2,729$, $df(58)$ και $Sig.(2-tailed)=008$). Αξίζει και πάλι να σημειώσουμε ότι και ο μη παραμετρικός έλεγχος TestMann-Whitney U με τιμές $U=204,500$ και $p=.02$) έδειξε το ίδιο αποτέλεσμα.

Για τους υπόλοιπους παράγοντες αξίζει να σημειωθεί η θετικότερη επίδραση των Σχολών Γονέων στα άτομα που δεν είχαν συμμετέχει άλλη φορά σε Σχολές Γονέων.

3.6. Έλεγχος παραγόντων σε σχέση με χώρα καταγωγής

Ο έλεγχος t-test των παραγόντων μας σε σχέση με τη χώρα καταγωγής φανερώνει τη θετικότερη επίδραση που είχε η συμμετοχή στις Σχολές Γονέων όπου σε όλους τους

παράγοντες υπάρχει σημειώνονται μεγαλύτερες επιδόσεις: στους παράγοντες «Προσωπική Βελτίωση» και «Ικανοποίηση- Γνώσεις» εμφανίζεται θετικότερη επιρροή από τις Σχολές Γονέων, σύμφωνα με τις δηλώσεις τους, με ελαφρώς μεγαλύτερο μέσο όρο στον παράγοντα «Βελτίωση Σχέσεων-Ενδυνάμωση».

Πίνακας 11. Συσχέτιση με χώρα καταγωγής

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ	ΧΩΡΑ ΚΑΤΑΓΩΓΗΣ	N	Mean	Std. Deviation	Std. ErrorMean
ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ	ΕΛΛΑΔΑ	55	3,0626	,57805	,07794
ΒΕΛΤΙΩΣΗ	ΑΛΛΗ	5	3,2222	,52705	,23570
ΒΕΛΤΙΩΣΗΣΧΕΣΕΩΝ	ΕΛΛΑΔΑ	55	3,2000	,54282	,07319
ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ	ΑΛΛΗ	5	3,4000	,27889	,12472
ΕΚΛΟΓΙΚΕΥΣΗ	ΕΛΛΑΔΑ	55	1,6318	,46611	,06285
ΑΤΟΜΙΚΙΣΜΟΣ	ΑΛΛΗ	5	1,8500	,60208	,26926
ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ	ΕΛΛΑΔΑ	55	12,0717	3,06223	,41291
ΓΝΩΣΕΙΣ	ΑΛΛΗ	5	13,3167	2,74309	1,22675
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ	ΕΛΛΑΔΑ	55	2,1468	,86519	,11666
ΕΝΣΥΝΑΙΣΘΗΣΗ	ΑΛΛΗ	5	2,3133	,77119	,34489

Ο στατιστικός παραμετρικός έλεγχος t-test καθώς και ο μη παραμετρικός έλεγχος KruskalWallis που πραγματοποιήθηκε δεν έδειξε κάποια σημαντική στατιστική διαφορά στους παράγοντες σε σχέση με τη χώρα καταγωγής. Αξίζει να σημειωθεί ότι ο μικρός αριθμός τους δείγματος στην ομάδα με χώρα καταγωγής «Άλλη» όπου N=5 δεν είναι ιδιαίτερα ικανοποιητικός για εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων.

3.7. Έλεγχος παραγόντων σε σχέση με τη φοίτηση ανά τάξη των τέκνων των γονέων

Εξετάζοντας τους παράγοντες του ερευνητικού μας εργαλείουξετάζουμε τις υποθέσεις μας όσον αφορά τη διαφορά των μέσων τιμών ανά κατηγορία της μεταβλητής που αφορά στην τάξη φοίτησης. Ομαδοποιήσαμε τη μεταβλητή «Τάξη φοίτησης» έτσι ώστε οι κατηγορίες να είναι ισομερείς.

Ο περιγραφικός πίνακας από το στατιστικό έλεγχο OnewayAnova φανερώνει τις επιδράσεις των Σχολών Γονέων στους γονείς όπου τα τέκνα τους φοιτούν σε διαφορετικές τάξεις. Τόσο ο παραμετρικός όσο και ο μη παραμετρικός έλεγχος αναδεικνύουν μια στατιστικώς σημαντική διαφορά μεταξύ των μέσων όρων των ομάδων στον παράγοντα «Βελτίωση Σχέσεων -Ενδυνάμωση». Στους άλλους παράγοντες δεν σημειώθηκε στατιστικώς σημαντική διαφορά.

Από τον έλεγχο T-testκαι εξετάζοντας ανά ζεύγη τις κατηγορίες φοίτησης διαφαίνεται στατιστικώς σημαντική διαφορά ανάμεσα στην ομάδα «φοίτησης στην Α' τάξη» και στην ομάδα «φοίτηση στις τάξεις Β-Γ». Από τον έλεγχο του δείγματος διαπιστώθηκε ότι υπάρχει στατιστικώς σημαντική διαφορά στην ομάδα των δειγματος που τα τέκνα τους φοιτούν στην Α' τάξη ($\mu=3,3750$ $Sd=,51460$ με την ομάδα των γονέων που τα τέκνα τους φοιτούν στην Β' και Γ' τάξη ($\mu=2,9778$ $Sd=,55587$). Ο έλεγχος Levene έδειξε ότι οι διακυμάνσεις είναι ίσες ($F=,139$, $Sig=,712$) και $t(2.066)$, $df=29$ και $sig(2-tailed=,048)$. Το διάστημα εμπιστοσύνης δεν περιλαμβάνει το μηδέν.

Πίνακας 12. Συσχέτιση με τάξη φοίτησης τέκνου

ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ	ΦΟΙΤΗΣΗ ΠΑΙΔΙΩΝ	N	Mean	Std. D.	Std.

					Error
ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ	ΤΑΞΗ Α	16	3,2292	,55846	,139
ΒΕΛΤΙΩΣΗ	ΤΑΞΗ Β-Γ	15	2,9111	,73247	,189
	ΤΑΞΗ Δ-Ε-ΣΤ	15	3,0741	,54379	,140
	ΣΕ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΕΣ ΤΑΞΕΙΣ	14	3,0794	,40750	,108
	ΒΕΛΤΙΩΣΗ	ΤΑΞΗ Α	16	3,3750	,51460
ΣΧΕΣΕΩΝ	ΤΑΞΗ Β-Γ	15	2,9778	,55587	,143
ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ	ΤΑΞΗ Δ-Ε-ΣΤ	15	3,0667	,55205	,142
	ΣΕ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΕΣ ΤΑΞΕΙΣ	14	3,4524	,33607	,089
ΕΚΛΟΓΙΚΕΥΣΗ	ΤΑΞΗ Α	16	1,5938	,47324	,118
ΑΤΟΜΙΚΙΣΜΟΣ	ΤΑΞΗ Β-Γ	15	1,5667	,46739	,120
	ΤΑΞΗ Δ-Ε-ΣΤ	15	1,7667	,46739	,120
	ΣΕ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΕΣ ΤΑΞΕΙΣ	14	1,6786	,52283	,139
	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ ΓΝΩ	ΤΑΞΗ Α	16	12,946	3,0218
ΣΕΙΣ	ΤΑΞΗ Β-Γ	15	11,242	3,6765	,949
	ΤΑΞΗ Δ-Ε-ΣΤ	15	12,181	2,8444	,734
	ΣΕ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΕΣ ΤΑΞΕΙΣ	14	12,287	2,5015	,668
	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΣΥΝ	ΤΑΞΗ Α	16	2,2729	,82588
ΑΙΣΘΗΣΗ	ΤΑΞΗ Β-Γ	15	2,1550	,81303	,209
	ΤΑΞΗ Δ-Ε-ΣΤ	15	2,1938	1,0182	,262
	ΣΕ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΕΣ ΤΑΞΕΙΣ	14	2,0029	,80197	,214

3.7. Συσχετίσεις Παραγόντων

Στο σημείο αυτό παρουσιάζουμε τις συσχετίσεις των παραγόντων εκείνων του ερευνητικού μας εργαλείου που εμφανίζουν στατιστικώς σημαντικές και ισχυρές συσχετίσεις. Όπως φαίνεται και από τον παρακάτω πίνακα, Ο παράγοντας «Προσωπική Βελτίωση» έχει πολύ ισχυρή θετική συσχέτιση με τον παράγοντα «Ικανοποίηση-Γνώσεις»: $r = 0.757$, $p < 0.01$, ισχυρή θετική συσχέτιση με τον παράγοντα «Βελτίωση Σχέσεων Ενδυνάμωση»: $r = 0.576$, $p < 0.01$ και μέτρια θετική συσχέτιση με τον παράγοντα Κοινωνική Ενσυναίσθηση: $r = 0.383$, $p < 0.01$.

Ο παράγοντας Ικανοποίηση-Γνώσεις έχει ισχυρή θετική συσχέτιση με τον παράγοντα «Βελτίωση Σχέσεων Ενδυνάμωση»: $r = 0.556$, $p < 0.01$ και μικρή θετική συσχέτιση με τον παράγοντα «Κοινωνική ενσυναίσθηση»: $r = 0.326$, $p < 0.05$. Ο παράγοντας «Κοινωνική Ενσυναίσθηση» έχει μέτρια θετική συσχέτιση με τον παράγοντα «Βελτίωση σχέσεων Ενδυνάμωση»: $r = 0.400$, $p < 0.01$

Πίνακας 13. Συσχετίσεις παραγόντων

ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ	Συντελεστής συσχέτισης	ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΒΕΛΤΙΩΣΗ	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ ΓΝΩΣΕΙΣ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΣΥΝΑΙΣΘΗΣΗ	ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΣΧΕΣΕΩΝ ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ
ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ	Pearson	1	,757**	,383**	,576**
ΒΕΛΤΙΩΣΗ	Sig. (2-tailed)		,000	,002	,000
	N	60	60	60	60

ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ	Pearson	,757**	1	,326*	,556**
ΓΝΩΣΕΙΣ	Sig. (2-tailed)	,000		,011	,000
	N	60	60	60	60
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ	Pearson	,383**	,326*	1	,400**
ΕΝΣΥΝΑΙΣΘΗΣΗ	Sig. (2-tailed)	,002	,011		,002
	N	60	60	60	60
ΒΕΛΤΙΩΣΗ	Pearson	,576**	,556**	,400**	1
ΣΧΕΣΕΩΝ	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,002	
ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ	N	60	60	60	60
	N	60	60	60	60
**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).					
*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).					

4. Συζήτηση-Συμπεράσματα

Από τα αποτελέσματα της έρευνας, μπορούμε να εξάγουμε διάφορα συμπεράσματα και να εντοπίσουμε σημαντικές συσχετίσεις μεταξύ των παραγόντων που μελετήθηκαν. Οι διαφορές και οι συσχετίσεις που παρατηρήθηκαν μέσω των παραμετρικών και μη παραμετρικών ελέγχων, ενισχύουν την αξιοπιστία των συμπερασμάτων, προσφέροντας μια σταθερή βάση για την εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων σχετικά με την αποτελεσματικότητα των Σχολών Γονέων.

Οι συμμετέχοντες εμφάνισαν υψηλούς μέσους όρους σε όλους τους παράγοντες που σχετίζονται με την προσωπική βελτίωση, την ικανοποίηση από τις γνώσεις, και τη βελτίωση των σχέσεων. Αυτά τα αποτελέσματα υποδεικνύουν μια συνολικά θετική εμπειρία των γονέων από τη συμμετοχή τους στις Σχολές Γονέων.

Η συχνή συμμετοχή στις Σχολές Γονέων φαίνεται να έχει θετική επίδραση στην προσωπική βελτίωση και την ικανοποίηση από τις γνώσεις. Οι συμμετέχοντες που παρακολούθησαν περισσότερες συναντήσεις εμφάνισαν υψηλότερους μέσους όρους σε αυτούς τους παράγοντες. Αυτό το συμπέρασμα μας επιτρέπει να επιχειρηματολογήσουμε υπέρ της συνέχισης και επέκτασης προγραμμάτων Σχολών Γονέων.

Η ύπαρξη ισχυρών συσχετίσεων ως προς τα αναμενόμενα αποτελέσματα των Σχολών Γονέων που εκφράζονται από τους παράγοντες «Προσωπική Βελτίωση», «Ικανοποίηση-Γνώσεις» και τη «Βελτίωση Σχέσεων-Ενδυνάμωση». Αυτό δείχνει ότι ο βαθμός εκπλήρωσης των προσδοκιών τους και οι γνώσεις που αποκτούν οδηγεί σε προσωπική και κοινωνική ενδυνάμωση και βελτίωση των σχέσεων με την ευρύτερη σχολική κοινότητα.

Η ύπαρξη σημαντικής στατιστικής διαφοράς που εντοπίστηκε στον παράγοντα «Εκλογίκευση», όπου οι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης παρουσίασαν χαμηλότερες μέσες τιμές σε σύγκριση με τους απόφοιτους δημοτικού/γυμνασίου. Αυτό μπορεί να υποδηλώνει ότι το μορφωτικό επίπεδο επηρεάζει τον τρόπο που οι γονείς προσπαθούν να εκλογικεύσουν τις συμπεριφορές ή τα γεγονότα και να οδηγούνται σε ατομιστικές πρακτικές. Παρόλο όμως που το φτωχό μορφωτικό επίπεδο σχετίζεται αντιστρόφως με τον ατομικισμό φαίνεται ότι αυτή η ομάδα παρουσιάζει και τους υψηλότερους μέσους όρους στην ικανοποίηση από το πρόγραμμα και στη βελτίωση των κοινωνικών σχέσεων.

Οι γονείς των οποίων τα παιδιά φοιτούν στην Α' τάξη εμφάνισαν στατιστικά σημαντικά υψηλότερους μέσους όρους στον παράγοντα «Βελτίωση Σχέσεων-Ενδυνάμωση» σε σύγκριση με τους γονείς των παιδιών που φοιτούν στις Β'-Γ' τάξεις. Αυτό μπορεί να υποδηλώνει ότι οι ανάγκες των γονέων και η επίδραση των Σχολών Γονέων ποικίλλουν ανάλογα με το στάδιο ανάπτυξης του παιδιού αλλά και το γεγονός ότι οι Σχολές Γονέων έχουν θετικότερη επίδραση στους νέους γονείς. Οι υψηλότεροι μέσοι όροι σε όλους τους

παράγοντες σε συνδυασμό με το χαμηλότερο μέσο όρο στον παράγοντα «εκλογίκευση-ατομικισμός» φανερώνει τη θετικότερη επίδραση των Σχολών Γονέων στην ομάδα των νέων γονέων που ενδεχόμενα διακατέχεται από περισσότερο άγχος και ψυχολογική πίεση για την εκπαίδευση και διαχείριση των παιδιών τους.

Έρευνες που επιβεβαιώνουν την ικανοποίηση των συμμετεχόντων γονέων από το πρόγραμμα της Σχολής Γονέων πραγματοποίησαν η Petersson και οι συνεργάτες της σε ποιοτική τους έρευνα στη Σουηδία σε 61 γονείς (Petersson, 2004: 84), η Barlow και η Stewart-Brown σε συνεντεύξεις που πραγματοποίησαν με 11 γονείς στην Αγγλία (Barlow&Stewart-Brown, 2001: 120-121) και οι Kane, Wood και Barlow στη σύνθεση έξι ποιοτικών μελετών (Kane, 2007: 789).

Σε παρόμοια αποτελέσματα κατέληξαν και έρευνες με ποσοτικά δεδομένα, όπως, για παράδειγμα, ο Tennant και οι συνεργάτες του (2007: 28), που πραγματοποίησαν έρευνα σε 27 σχετικές βιβλιογραφικές ανασκοπήσεις και η Barlow(2005:40)σε ανασκόπηση ηλεκτρονικών ερευνητικών πηγών σε βάθος χρόνου, περίπου, τριάντα ετών (1970-1997). Σε μια άλλη ανασκόπηση της βιβλιογραφίας από τους Barlow και Parsons σε 190 έρευνες, καθώς και σε μια συστηματική ανασκόπηση 17 μελετών από τους Barlow, Coren και Stewart-Brown αναφέρονται σε παρόμοια αποτελέσματα (Barlowetal., 2002: 230).

5. Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα

Η ερευνητική μας εργασία φανερώνει τη θετική επίδραση που έχουν οι Σχολές Γονέων στην ενδυνάμωσή τους στην παροχή γνώσεων για το παιδί τους και στη βελτίωση των σχέσεων με τη σχολική κοινότητα.

Θεωρούμε ότι θα πρέπει να διερευνηθούν:

- Πώς το άγχος, οι προσδοκίες και οι γονεϊκές πρακτικές μεταβάλλονται με το πέρασμα του χρόνου και πώς οι Σχολές Γονέων βοηθούν σε αυτά τα στάδια.
- Πώς οι Σχολές Γονέων μπορούν να προσαρμοστούν, ώστε να είναι πιο αποτελεσματικές για γονείς με διαφορετικά μορφωτικά επίπεδα ή και διαφορετικής χώρας καταγωγής.
- Να εξεταστεί ποιοι παράγοντες ενθαρρύνουν τη συνεχή συμμετοχή και πώς αυτό μπορεί να ενισχυθεί.
- Οι προσδοκίες των γονέων πριν και μετά τη συμμετοχή τους στις Σχολές Γονέων με ποιοτική ή και ποσοτική έρευνα που θα μπορούσε να δώσει περισσότερες πληροφορίες για το πώς οι γονείς αντιλαμβάνονται τη διαδικασία και αν οι προσδοκίες τους ικανοποιούνται πλήρως.

Βιβλιογραφικές αναφορές

Ξενόγλωσσες

- Barlow, J., & Stewart-Brown, S. (2001). Understanding parenting programmes: Parents' views. *Primary Health Care Research and Development*, 2(2), 117–130..
- Barlow, J., Coren, E.& Stewart-Brown, S. (2002). Meta-analysis of the effectiveness of parenting programmes in improving maternal psychological health. *British Journal of General Practice*, 52(476), 223-233.
- Barlow, J., Coren, E., & Stewart-Brown, S. (2005). Preventing emotional and behavioral problems: The effectiveness of parenting programmes with children less than 3 years of age. *Child Care Health and Development*, 31(1), 33–42..
- Boone, N., & Boone, A. (2012). Analyzing Likert data. *Journal of Extension*, 50(2). Όπως ανακτήθηκε από <https://archives.joe.org/joe/2012april/tt2.php>
- Campbell, D., & Palm Glen, G. (2004). *Group parent education: Promoting parent learning and support*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Field, A. (2000). *Discovering Statistics using SPSS for Windows*. Sage Publications.

- Jarvis, P. (2002). *International dictionary of adult and continuing education*. London: Kogan Page.
- Kaminski, W., Valle, L., Filene, J. & Boyle, C. (2008). A meta-analytic review of components associated with parent training program effectiveness. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 36(4), 567-589.
- Kane, G., Wood, V. & Barlow, J. (2007). Parenting Programmes: a systematic review and synthesis of qualitative research. *Child: Care, Health and Development*, 33(6), 787-793.
- Krosnick, A., & Presser, S. (2010). Question and questionnaire design. In P. V. Marsden & J. Wright (Eds.), *Handbook of survey research* (pp. 263–313).
- Petersson, K., Petersson, C. & Hakansson, A. (2004). What is good parental education? Interviews with parents who have attended parental education sessions. *Scandinavian Journal of Caring Sciences*, 18(1), 82-89.
- Tennant, R., Goens, C., Barlow, J. & Stewart-Brown, S. (2007). A systematic review of reviews of interventions to promote mental health and prevent mental health problems in children and young people. *Journal of Public Mental Health*, 6(1), 25-32.
- Ελληνόγλωσσες**
- Δαφέρμος, Β. (2005). *Κοινωνική Στατιστική με το SPSS*. Αθήνα. Εκδ. Ζήτη.
- Δαφέρμος, Β. (2002). *Επαναληπτικές Στατιστικές Μετρήσεις στις κοινωνικές επιστήμες*. Leader Books.
- Μπρούμου, Μ. & Παππά, Β. (2014). Η ομαδική Συμβουλευτική στις Σχολές Γονέων: Η διαμόρφωση της γονικής ιδιότητας/του γονικού ρόλου. *Επιστήμες Αγωγής*, 2(3), 61-75.
- Τσιρογιαννίδου, Ε. & Πλατσίδου, Μ. (2011). Σχολές Γονέων: ένα παράδειγμα βελτίωσης της συναισθηματικής νοημοσύνης. *Σύγχρονη Κοινωνία, Εκπαίδευση και Ψυχική Υγεία*, 4, 105-125.
- Howitt, D. & Cramer, D. (2011). *Στατιστική με το SPSS 16. Με εφαρμογές στην Ψυχολογία και τις Κοινωνικές Επιστήμες*, μτφρ. Σταύρος Κοντάκος. Εκδ. Κλειδάριθμος.
- Norusis, J. (2011). *Οδηγός Ανάλυσης Δεδομένων με το IBM SPSS 19*. Αθήνα. Εκδ. Κλειδάριθμος.